Nº. 2. Donderdag 4 April 1901. 1ste Jaargang.

De Zuid-Holl. Melkinrichting en Broodbakkerij,
Waldorpstraat, b d. Rijsw. weg.
Aan de Clientèle wordt in herinnering gebracht, dat in de maand *December* van ieder jaar 16 *pct.* wordt terugbetaald over het bedrag der gekochte *Melk* en 15 *pct.* over dat van het Brood.
DE DIRECTIE.

OOST EN WEST

Organ der Vereeniging.

Verschijnt alle veertien dagen.

Abonnementsprijs per jaar.
Vrij aan huis of franco per post binnenland . . . . f 2.—
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10

Prijs der advertentiën.
Per regel . . . . f 0.10
Dienstaanbiedingen **25 cents** per geheele annonce.

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.
Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd aan den Heer G. E. V. L VAN ZUYLEN, *Voorzitter der Redactiecommissie*, **7a Heerengracht**, of den *Secretaris*, Mr. G. VAN SLOOTEN AZN., **43 Conradkade**, beiden Den Haag.
Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" **Haagpoort 4**, Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

De Vereeniging vestigt zooveel mogelijk, zoowel in Europa als in Indië, afdeelingen, die te zamen met het hoofdbestuur dit doel trachten te bereiken.

Om lid te worden, kan men nevenstaand formulier opzenden aan een der afdeelingen of aan het bureau in den Haag Heerengracht 4.

Gewone leden betalen eene contributie van f 1.— tot f 5.—. Zij die f 5.— en meer 's jaars, of f 100.— in eens betalen, zijn donateurs. De leden kunnen, zoolang er geene afdeeling in hunne woonplaats is, kiezen bij welke afdeeling zij zich willen aansluiten.

Ieder lid wekke in zijne omgeving, zooveel mogelijk, anderen op om lid der Vereeniging te worden.

BERICHT.

Alle leden, die dit blad ontvangen voorzien van een verkeerd adres, of die andere fouten in de verzending opmerken, worden dringend verzocht daarvan aan de Redactie of den Uitgever zoo spoedig mogelijk bericht te zenden.

Aan onze Confraters.

Er is over het verschijnen van ons eerste nommer door de dagbladpers en bij name door de groote bladen slechts weinig gezegd. Oprecht gesproken is ons dit niet meegevallen; wanneer men denkt iets goed te doen en voor dat goede veel belangstelling voelt, dan komt men er allicht toe te veronderstellen dat anderen die belangstelling dadelijk zullen deelen. Ook hadden wij moeten verwachten, dat men ons orgaan meer zou beschouwen als een huishoudelijk geschrift een onder-onsje voor de leden van „O. en W." dan als een journalistiek blad, geschreven in het belang van het ééne groote Nederland in Europa Azië en Amerika.

Toch zouden wij wel willen, dat men ook op dit *doel* van ons blaadje acht sloeg en dat men ons een plaatsje gunde in de groote werkplaats van hen die schrijven voor het publiek.

Wij hebben ons *eerste* nommer doen toezenden aan alle ons bekende dag- en weekbladen in ons land zelf en in de koloniën en wij doen dit nu ook met ons *tweede* nommer. Op den duur kan „Oost en West" echter de kosten eener gratis toezending niet dragen en ons verzoek is dus: òf dat men ons, als bewijs van instemming met ons streven in ruil zijn blad toezende, òf dat men zich op 't onze abonneere.

Haag 3/4 ,01. R. C.

Een cadettenschool in N.-Indië.

Naar aanleiding eener toezegging van den Minister van Koloniën om te bewerken, dat voortaan meer Indische jongelui op den hoofdcursus te Kampen zouden kunnen worden geplaatst, komt G.G. in een ingezonden stuk aan den Java-Bode van 15 Februari voor de belangen van Indië op en becijfert, dat door intrekking der subsidiën aan de cadettenschool te Alkmaar en aan den hoofdcursus te Kampen enz. geld genoeg zou overschieten om in Indië zelf een cadettenschool op te richten.

Van ter zijde haalt hij „Oost en West" in 't geding en daarom hebben wij gemeend zijn artikel niet met stilzwijgen te moeten voorbij gaan. Wij zijn het geheel met den Java-Bode eens, dat de berekeningen van G.G. op onjuiste stellingen rusten maar toch heeft ook ons van den beginne af de opheffing der Militaire school te Meester Cornelis, zonder dat daarvoor iets beters in de plaats kwam, verdroten en zouden wij het een wijzen maatregel vinden wanneer aan onze Indo-Europeanen weder op ruimer schaal de gelegenheid gegeven werd om officier te worden. Wij gaan zelfs verder en, terwijl wij het altijd eene fout gevonden hebben, dat aan den inlander de kans benomen werd om het tot officier te brengen, zouden wij het thans, nu langzamerhand de denkbeelden omtrent onze gewenschte verhouding tot den inlander zich wijzigen, in de eerste plaats noodig achten, dat ook aan hen de gelegenheid werd gegeven om zich voor een officiersexamen te bekwamen.

Wij loopen niet weg met die gewenschte verruiming van blik voor de te benoemen officieren door een betrekkelijk kort verblijf op jeugdigen leeftijd aan eene school in Nederland. Wij behooren tot hen, die van meening zijn, dat zelfs de hoogere krijgsschool in Indië tehuis behoort.

Echter niet alleen wat het leger betreft is het onze meening, dat men O. Indië op onverstandige wijze stiefmoederlijk bedeelt met opleidingsinrichtingen, zoowel voor de Indo-Europeanen als voor het hoe langer hoe grooter getal intellectueel beter dan vroeger ontwikkelde inlanders. Men zou daaruit werkelijk geen minder vruchtbare arbeidskrachten verkrijgen en aan den landzaat geven wat hem in de eerste plaats toekomt.

Wat het leger betreft, kunnen wij hier met volle overtuiging uit eigen ondervinding spreken. Wij hebben als ondergeschikten en ook als krijgskameraden veel Indo-Europeanen op prijs leeren stellen en mochten zij al somtijds dien ruimen blik missen, die den mensch in de samenleving doet uitkomen, zoowel in het garnizoen als op het oorlogsterrein waren zij hoogst bruikbare mannen ook in hoogeren rang.

De Javaansche luitenants hebben wij slechts korten tijd gekend en kunnen ons best voorstellen, dat er tegen hun toemalig bestaan bedenkingen waren. Geheel anders zou men dit echter nu moeten inrichten en de gansche waarde van 't Inlandsch element in het leger zou ontzachelijk worden verhoogd als de inlander wist, dat hij 't door flinkheid, goed gedrag en studie tot officier kon brengen.

Politieke belangen! Dit werd vroeger als reden opgegeven ook zelfs voor het sperren van den weg tot de hooge rangen voor de Indo-Europeanen. Thans echter met de kans voor de deur eener invasie van Europeesche, Amerikaansche of Aziatische belagers, zou de versterking van het nationaal Indische element in ons koloniaal leger daarginder ongetwijfeld eene groot voordeel zijn. E. v. Z.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur.

a. De verzending van ons blad heeft doen zien dat vaak leden verhuizen zonder hun nieuw adres op te geven. Dat is voor den uitgever en ook voor ons zeer lastig en daarom verzoeken wij onze leden dringend om *bij verandering van woonplaats, van hun nieuw adres kennis te geven* aan ons bureau Heerengracht 4.

b. Op onze oproeping hebben wij „Voor den Inlander" nog ontvangen van N. N. te Leiden f 1.—. Van „een vriend onzer bruine medeonderdanen" te Breda f 10.—. Keurenaers' Bank te 's Gravenhage heeft zich wel met de bewaring en de administratie van de reeds ingekomen en door ons nog te ontvangen gelden willen belasten.

c. De rente der obligatie-leening is door ons voor het afgeloopen boekjaar vastgesteld op 3 pct. Bij Keurenaer & Co's Bank kan dus voor het 1e rente-bewijs van ieder kwart-aandeel worden ontvangen een bedrag van f 0.75.

Wanneer dit bedrag niet vóór 1e Juli is in ontvangst genomen, dan zullen wij het beschouwen als eene vrijwillige bijdrage in de exploitatierekening van ons gebouw.

d. De Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal waarschijnlijk tegen het einde van April of 'n het begin van Mei plaats hebben. Het Hoofdbestuur noodigt alle leden der Vereeniging uit om opmerkingen over den gang zaken of voorstellen die zij willen doen tot wijziging van reglement of statuten in te zenden aan het Bureau Heerengracht 4.

II. Afdeeling 's Gravenhage.

Algemeene vergadering van de afdeeling 's Gravenhage op 16 April a. s., des avonds 8 uur in het gebouw Heerengracht 4.

Agenda: Jaarverslag, Bestuursverkiezing, Voorstellen aau de algemeene vergadering der Vereeniging, wat verder ter tafel zal worden gebracht.

(N. B.) Deze mededeeling geldt als convocatie.

De Heer Dr. Kohlbrugge uit Utrecht zal op 9 April a. s. 's avonds om 8 uur in het gebouw Heerengracht 4 te 's Gravenhage een lezing houden over „Schijn en wezen" of „Is Indië zoo slecht?" Vrije toegang voor leden en hunne introducés.

Door den Heer F. Coers te Utrecht wordt ook te 's Gravenhage een uitvoering van liederen uit zijn „Liederenboek voor Groot-Nederland" voorbereid. Gedachtig aan het enorme succes dat bij het zingen van de beste Nederlandsche liederen door de beste Nederlandsche zangers elders werd behaald, voorzien wij voor dit werk van piëteit ook hier ter stede nieuwe triomfen.

Rijstnood.

„Er heerscht een hevige rijstnood in de residentiën Bagelen, Banjoemaas en Madion". Zóó wordt den 26 Maart uit Batavia getelegrafeerd aan de N. R. C.

„Overdrijving" zal men natuurlijk wel weer zeggen, maar intusschen lijden duizende gezinnen onzer bruine landgenooten gebrek aan hun voornaamste voedingsmiddel.

In het eerste nommer van ons blad schreef de presidente van O. en W. een oproep aan alle mannen en vrouwen uit Nederland om haar te helpen een fonds bij elkaar te brengen, waaruit, bij een dergelijke ramp, de meeste noodlijdenden zouden kunnen worden ondersteund. En zij vroeg aan de directiën en redactiën van alle dagbladen om haar oproep te steunen door hem over te nemen en zich met het innen van bijdragen te belasten.

FEUILLETON.

Een morgenbezoek in de Kampong.

(Ethnographische schets uit Midden Java.)

Wij zijn op onze morgenwandeling.

Het is nog geen zes uur en niettegenstaande het nog zoo vroeg is; heerscht op den anders zoo verlaten landweg reeds een gezellige drukte.

In de vaal grijze schemering, die hoe langer hoe meer opklaart, doemen de schimmen op der bergbewoners, die zich met hunne koopwaren: groenten, vruchten, rijst, kippen en eieren naar de passar of markt spoeden. Hoor dat krakend, soms piepend geluid der pikoelans (bamboe jukken), die zwiepend op de schouders der dragers, dat eentonig geluid maken.....

Zacht glooiend gaat de weg, die wij bewandelen opwaarts, terwijl het nabij gelegen stroompje met klaterende watervalletjes, aan het geheel het eigenaardig karakter van een bergstreek geeft.

Nu zijn wij het voetpad genaderd, dat naar de kampong leidt.

Hoe heerlijk is hier de koelte, die ons tegenwaait.....

In het oosten, waar het uitspansel glanst, woelt de zonneschijf zich uit de nevels los.

Nog een oogenblik en de natuur lacht ons tegen, heerlijk schoon, in haar zacht groen ochtendkleed, nog vochtig van den helderen dauw. Dan laat de kleine pèrèndjak zich hooren — in het frissche groen van de heg springt hij vroolijk van tak op tak, nu eens zich aan ons vertoonend, dan weder tusschen de bladeren schuilend, heft hij zijn schel: „pèrèndjak, pèrèndjak" aan, een groet brengend aan den aangebroken dag.

En hoe verder wij gaan, hoe stiller en eenzamer het wordt.

Tegen de bemoste stammen der boomen, waaronder wij wandelen, bloeien wilde orchideeën, witte en paarse, geurend in de reine morgenlucht.

Een langgerekt eigenaardig gehuil doet ons plotseling opschrikken. Blaffend vluchten de schuwe kamponghonden met gespitste ooren de dessa (dorp) in, nu en dan angstig omkijkend, als vertrouwden zij ons niet.....

Wat is die poort vreemd. De stijlen bestaan uit een soort van ladder en daarover als dorpel nog een, die de beide eersten verbindt. Daarboven bevindt zich een drakenkop, als versiering, met een plankje, waarop den naam der kampong te lezen staat, ook hoe groot de veestapel is. Deze poort noemt de Javaan de: „lawang skètèng" dat nog niet den ouden tijd dateert, toen iedere vreemdeling, die door de poort (lawang) ging een penning (skètèng) moest betalen.

Het wachthuisje, gardoe of bij onaanzienlijke kampongs angkrook geheeten, staat er vlak bij.

Daarin vinden wij behalve het blok (de tontong of kentongan), waarop men met een stuk hout (taboh) 's avonds de uren of bij onraad het alarm signaal (titir) slaat, ook nog een standaard (plangkrangan) met eenige lansen (toembak), knuppels (pentoeng) en houten vorken of tjangah! Deze laatste zijn voorzien van scherpe weerhaken waarmede de dieven in bedwang worden gehouden. De rustbank of amben staat in een hoek, waarop de wakers (kemit) bij afwisseling slapen, als de anderen bij het smeulend vuurtje de wacht houden.

De tjakrook, een kleine vierkante lantaarn, gewoonlijk zonder glas, maar met buffelblaas omspannen, hangt in het midden van de gardoe. Verder vinden wij nog, wat ook bij sommige woningen worden aangetroffen, lange bamboe kokers (lodong) met water gevuld, als bluschmiddel bij brand, benevens een gantol (houten haak) om de brandende huizen omver te halen.

Op de plataran (open binnenplaats eener kampong) staat een oude vrouw haar wasch aan een droogstok op te hangen, terwijl een andere bezig is een kain of kleed te beteekenen (batik). Met een luid „soeg, soeg" jaagt zij de kippen weg, die nieuwsgierig om haar heen trippelen.

Behalve deze kippen. waaronder wij eenige mooie exemplaren aantreffen, zooals: de loerik sekool, loerik djalie, klawoe, loerik kemiri en pitik walik, zien wij nog een bok onder een afdak (èmpèr) rustig aan de bladeren van een op gehangen nonkòtak knabbelen. Als hij ons opmerkt, stampt hij tarrend met zijn voorpoot op den grond.

Langs een bamboehek slingeren zich de tèlèng met hare blauwe bloemen en de gèndôla met wijnroode ranken en zwarte bessen, terwijl in den tuin de kètélo pohoong (casave), djagoong (mais), djèwawoot (een soort gerst) groeien.

Op de daken van enkele woningen liggen kussens (bantal) in de zon te drogen en aan een langen bamboestijl hangt heel hoog een kooi, die als het ware in de lucht zweeft. Van daaruit daalt het melancholisch geluid van een vogel, de perkoetoet, tot ons neder. Allerlei boomen, zooals: de kokospalm (klòpò), pisang, djamboekloetook, kelor, nongkò, soerooh, woeni, katés of pèpaja de geurige kènongo en tjèmpoko vindt men hier in de kampong. Van de beide laatste boomsoorten zijn de welriekende bloemen zeer geliefd door de Inlauders.

En achter al dat groen, afgewisseld door de zilvergrijze bladeren van de kèmiri en het zachte bruine groen van de doerén, verheft zich tegen een teer blauwe lucht de bamboe of pring met zijn ritselend loof en wuivende kruinen, waarop de sri-goenting troont. Eigenaardig is het, hoe deze zwarte vogel, die iets kleiner is, dan een lijster en een gespleten staart heeft, zijn gevederde vrienden beschermt voor de aanvallen van kraaien en groote roofvogels zooals: de woeloong de alaap-alaap.

Is er onraad, dan laat de sri-goenting een luid gekrijsch hooren en terwijl alle vogels zich in in de lage struiken verbergen, vliegt hij den aankomenden vijand tegemoet, hem hoog in de lucht bevechtende en vervolgende totdat de indringer jaagd is. Geen wonder dus, dat de inlander dezen kleinen voor den moedigsten onder de vogel houdt en hem gaarne in de nabijheid der karbouwen ziet.

Het huis omloopende komen wij aan de gèdogan of stal, waarin een leelijk paard gestald is. Volgens kenteekens (oesèroesèran) bezit het dier goede eigenschappen. Zoo brengt het eene paard, volgens Oostersche begrippen, den bezitter geluk aan; het andere weder tegenspoed, zelfs zijn er paarden, die zulke noodlottige teekens hebben, dat zij in den oorlog niet te gebruiken zijn.

Een paard b: v:, dat vier witte voeten heeft, wordt asta genoemd. De gelukkige eigenaar wordt

Enkele kleine giften kwamen in van goede harten, die ook voor het lijden in 't verre Oosten en Westen voelen, maar hare stem was voor millioenen Nederlanders die van den roepende in de woestijn?

Waarom?

De Amajuba-collecte bracht in den Haag alleen f 7500 op en wanneer eene groenteman zijn paard verliest, komt er in enkele dagen genoeg binnen om hem een ander te koopen.

Voelt men werkelijk in Noord-Nederland niets voor het lijden in Indië?

Of deugt de vorm niet waarin de presidente vroeg? Zijn er werkelijk Hoofdcommissies, provinciale commissies en plaatselijke commissies noodig, die dringen en niet loslaten.

Welnu! Dan vorme men die commissies, want er wordt werkelijk bij zoo'n rijstnood groot gebrek geleden en 't gaat niet aan dat Nederland, zoo mild voor Zuid-Afrika, hier lijdelijk toe blijft zien.

Nogmaals doen wij een ernstig beroep op het Nederlandsche volk en op de Nederlandsche pers, helpt de vereeniging Oost en West waar zij een zoo goed doel beoogt.

Onder het mottto „*Voor den Inlander*" kan men persoonlijk of schriftelijk zijn geld zenden aan het Bestuur van de Vereeniging (Heerengracht 4) of aan de Redactie-Commissie van ons blad.

En wil men commissies of welken anderen vorm van inzamelen ook; men schrijve ons wanneer men denkt dat wij daarbij nuttig kunnen zijn; wij zijn, als men ons dit vraagt bereid om het noodige werk te doen.

DEN HAAG 27 Maart 1901

De Redactie-Commissie.

NIEUWSTIJDINGEN.

Bij het sluiten der redactie ontvangen wij nog juist het volgend telegrafisch bericht:

Te Groningen Afd. opgericht.

Dus reeds in het verre noorden warme belangstelling voor het verre zuiden.

***

Een Wetgevende Kamer voor Ned.-Indië. — Over dit onderwerp heeft mr. C. Th. van Deventer Dinsdag 2 April in het Indisch Genootschap gesproken en daarbij de volgende hoofdpunten toegelicht en ontwikkeld:

1. De samenstelling der Staten-Generaal levert geen voldoenden waarborg op voor een zaakkundige behandeling van dat deel der wetgeving en der begrooting voor Nederlandsch-Indië, dat, volgens het geldende staatsrecht, aan de Nederlandsche Volksvertegenwoordiging is opgedragen.

2. Bovendien ontbreekt der Volksvertegenwoordiging, tengevolge van de steeds toenemende bemoeiing der wetgevende macht met *moederlandsche* belangen, de tijd om de *koloniale* werkzaamheden naar behooren te behandelen en af te doen.

3. Aan deze twee bezwaren zou slechts onvoldoende tegemoet worden gekomen, indien aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal eenige indische afgevaardigden werden toegevoegd, of door de instelling van een adviseerenden „Kolonialen Raad."

4. Belangrijke verbetering zou daarentegen bereikt worden indien in Nederland werd ingesteld een uit met Indië bekende personen samengsteld staatslichaam, waarop, in hoofdzaak en als regel, de volgens het geldend staatsrecht tot de competentie der Staten-Generaal behoorende koloniale werkzaamheden overgingen, en indien alleen in bijzondere gevallen, zoomede bij gebrek aan overeenstemming tusschen de Regeering en bedoeld staatslichaam, de beslissing der wetgevende macht werd ingeroepen.

5. Het verdient aanbeveling de leden van dit staatslichaam te doen kiezen door de tot het kiesrecht voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal bevoegde ingezetenen van Nederland, die ten minste één jaar achtereen in Nederlandsch-Indië hebben doorgebracht en aan het college den naam te geven van *Kamer voor Nederlandsch-Indië.*

6. Ook onder de bestaande Grondwet zal het mogelijk zijn een op de aangegeven wijze te verkiezen *Kamer voor Nederlandsch-Indië* in te stellen en aan deze een belangrijken invloed te verzekeren op de wetgeving en op de samenstelling der begrooting voor Nederlansch-Indië. Het is zoowel in het belang van Nederland als van Indië, dat een daartoe strekkende regeling spoedig tot stand kome.

Wij zullen het door hem betoogde en ook het door anderen aangevoerde bespreken in een volgend nommer.

***

Suriname. — In „Onze West" komen belangrijke bijzonderheden voor omtrent eene viermaandsche reis van den heer Maurice Geoffroy administrateur der Cie. des mines d'or de la Guyane Hollandaise in het Lawa-gebied.

Het blad is verwonderd, dat de heer G. zooveel slag had om met de inlanders om te gaan en dat het hem gelukt is, niet alleen om goede vrienden te worden met de hoofden der Aucaners en der Boni-negers maar zelfs om die beide hoofden van sinds jaren onderling vijandige stammen met elkaar te verzoenen. Het gemakkelijk omgaan met den inlander is echter eene vrij algemeene eigenschap der Fransche Explorateurs; zij hebben dit ook bij hunne tochten in Afrika bewezen en in Atjeh huisde Brace de St. Pol Lices heel gemoedelijk in de ons vijandige kampongs.

Een Fransch reiziger en mijningenieur Levat, die Surinames binnenland bezocht, komt wellicht nog deze maand in Nederland en heeft aan „Oost en West" voordrachten met lichtbeelden beloofd.

***

De tentoonstelling te Groningen. — Reeds in ons vorig nummer hebben wij melding gemaakt van de opening dezer tentoonstelling; wij willen er thans een korte beschrijving van geven. In twee zalen van het museum van Oudheden zijn de kunstnijverheidsschool van Haarlem en de Indische kunstnijverheid eendrachtig saamgevoegd. Oost en West heeft de kleinste zaal, maar gelet op de ruim 400 nummers van den catalogus zou grooter localiteit meer in het voordeel zijn geweest der uitstalling. Toch is het zaaltje smaakvol ingericht en bij het binnenkomen trekt al dadelijk de aandacht de fraaie collectie batiks, waarmede men eene vaste dáár geplaatste vitrine heeft omgeven. Uitstekend verlicht is de vitrine waarin de schatten der Oost en West-Indische goudsmeekunst bij elkander liggen en vlak daarbij vindt men een collectie smeewerk in andere metalen, die aan den bezoeker der Haagsche tentoonstelling van „Oost en West" voor een groot deel reeds bekend is. Er zijn echter een paar zeer smaakvol bewerkte voorwerpen van tin, die in den Haag niet waren, twee ovale doozen, waarvan het handvat der deksels als fraaie versiering eene reusachtige oedang (garnaal) vertoont, getrouw naar de natuur weergegeven.

Tegen den wand zijn trofeeën van zeer fraaie krissen en andere wapens, die zoowel de vaardigheid in het smeden als de kunst van ivoor en houtbewerking doen uitkomen. Van de houtsnijkunst valt in de eerste plaats te vermelden een djatihouten kastje tot berging van kostbaarheden door een huisknecht te Koedoes (in de voormalige residentie Japara) gesneden. Merkwaardig is ook de inzending uit het museum van het Utrechtsche zendelinggenootschap, waarvan de meeste te koop zijn. Ook van bamboesnijwerk zijn er fraaie exemplaren; vermelding verdienen de dertien tibahs (kalkkokers bij het betelkauwen in gebruik) van Timon door den heer Loebèr te Leiden ingezonden.

Verspreid over het gansche kastje vindt men prachtig weefwerk van zijde en gouddraad, zooals die in Atjeh, de Padangsche bovenlanden, Batoe-Bahra, de Dajaklanden en andere gewesten worden vervaardigd en zeer trekt ook de aandacht het fraaie en betrekkelijk zoo goedkoope Palembangsche kantwerk. Deze tak van kunstnijverheid vooral, zou Nederland als het wilde, zoo gemakkelijk uit zijn verval kunnen opheffen.

Van vlechtwerk zijn er ruim honderd nommers in alle soorten en schakeeringen van af de fijne pauwveeren sigarenkokers tot aan de van lontonbladen gevlochten mandjes en Balineesche hoeden. Fraaie matten zijn er bij uit verschillende gewesten en een groote collectie hoofddeksels van allerlei aard, waaronder de bekende vooral in Frankrijk zoo in trek zijnde hoeden van Tangeran, waarvan de fabrikage in 1889 op de Parijsche tentoonstelling te zien was.

De ruimte in ons blad laat niet toe, om er nog meer van te zeggen, maar jammer is het zeker, dat althans in de eerste dagen het zoo gure begin van de lente oorzaak was van een niet zoo ruim bezoek als niet alleen onze tentoonstelling, maar ook die van het Departement Groningen der Maatschappij van Nijverheid zoo ten volle zou hebben verdiend. In de laatste dagen daarentegen was de toeloop zeer groot.

Vrijdag avond 29 Maart hield de heer Louis Lacomblé uit Rijswijk te Groningen eene lezing over Indische Kunstnijverheid in verband met het tentoongestelde met het doel om tot bezoek en tot aansluiting bij de Vereeniging aan te sporen. Warm was zijn pleidooi en na het applaus der aanwezigen ontving hij den dank van de presidente van „Oost en West" die de voordracht bijwoonde.

Aanstaanden Maandag en Dinsdag wordt alles hier ingepakt en naar Utrecht verzonden, waar hoogstwaarschijnlijk nog op den eersten Paaschdag de tentoonstelling in de zalen der Vereeniging „Voor de Kunst" geopend wordt.

De „Bandera Wolanda".

Als Hoofdcorrespondent van de Nederlandsche Soldatenkrant voor Indië, rijpte bij den 1e luit. Clockener Brousson het plan om ook voor de Inlandsche en Amboineesche militairen in Ned.-Indië een Maleische Soldatenkrant, de „Soerat Chabar Soldadoe" te stichten.

De uitgevers firma Albrecht en Co. geloofde niet aan de levensvatbaarheid, doch wilde het probeeren. Medewerkers waren de Pangeran Haryo Sasraningrat, Kapitein van het Legioen Pakoe Alam te Djocjakarta, J. E. Tehupeiory, een zeer intelligent leerling der Dokler-djawa-school te Batavia, F. Wiggers, de Redacteur van de Pembrita Betawi en de Amboineesche godsdienstleeraren J. Thenn en M. A. Sahuleka, respectievelijk te Koeta Radja en Magelang.

31 Augustus 1899 werd op groote schaal een proefnummer met circulaire bij het Leger verspreid; men wilde 1 Januari 1900 met de uitgave beginnen, doch het pessimisme van den Uitgever scheen juist. Er kwamen bitter weinig aanvragen om abonnement binnen. De zaak werd echter daarom niet opgegeven. De ontwerper ontving financieële hulp van den heer Taylor van de Kon. Paketvaartmaatschappij en van Z. H. den Sultan van Langkat en begon weer rusteloos propaganda te maken. Ook vroeg hij een geldelijken steun steun aan het publiek in Holland en Indië, doch ontving zeer weinig blijken van instemming.

Toch begon Albrecht & Co. 15 April 1900 met de Uitgave van de Soerat Chabar Soldadoe en wel met pl.m. 400 abonnés, terwijl pl.m. 400 exemplaren gratis verspreid werden.

Doel van het blad was niet-Hollandsche militairen liefde voor hun Koningin, voor Nederland, voor hun vaandel in te boezemen. Hun door grootsche voorbeelden van rasgenooten tot navolging te prikkelen, kortom het z.g. militaire moreel der bruine strijders te ontwikkelen.

De Soerat Chabar Soldadoe had succès. Thans is de oplaag 6000 exemplaren. De abonnementsprijs is door den Uitgever verlaagd tot 50 cent per drie maanden, 90 cent per half jaar en f 1.50 per twaalf maanden.

Aangezien er echter ongeveer 5500 niet-militairen zich geabonneerd hebben, begreep de stichter, dat de naam Soerat Chabar Soldadoe niet meer juist was en nu zal 15 April a.s. de naam in dien van Bandera Wolanda, (de Hollandsche vlag) worden veranderd. Een request werd aan Z. Exellentie den Gouverneur-Generaal aangeboden en daarin verzocht om voor f 5500 van Regeeringswege een abonnement te nemen van 1680 exemplaren, bestemd voor het leger (te verdeelen over alle Inlandsche en Amboineesche troepenafdeelingen) en 2000 exemplaren voor de Inlandsche scholen. Zijne Exellentie de Minister van Koloniën had de goedheid op dit request gunstig te adviseeren. 't Antwoord is nog niet bekend. Intusschen hebben de Cadetten te Breda en te Alkmaar een dubbeltjesfonds ter ondersteuning van de Bandera Wolanda gesticht, waartoe 232 cadetten toetraden, die wekelijks een dubbeltje contribueeren.

Hierdoor werd men in staat gesteld een zeer ontwikkeld Maleier Abdul Rivai, dokter djawa en thans studeerende in de medicijnen te Amsterdam en een Javaansch schilder Mas Abdullah ook wonende te Amsterdam (beiden Heerenstraat 16) aan het blad te verbinden.

Abdul Rivai was zelf reeds de uitgave van een Maleisch blad, de Penarta Wolanda begonnen. Hij had 't zelfde doel als Clockener Brousson. 1e. De verstandelijke opheffing van zijn lezers; 2e. het verstrekken van den band tusschen Holland en Indië; 3e. het opwekken van liefde voor Hare Majesteit onze Koningin; 4e. het logisch leeren denken des Inlanders; 5e. belangstelling wekken voor zaken, die buiten den gewonen Inlandschen gezichtskring vallen; 6e. verzachting, laat ons maar zeggen moderniseering en veredeling van het Islamitsch geloof en daardoor voorkoming van fanatisme en onverdraagzaamheid,

Beide bladen de Soerat Chabar Soldadoe en Pewarta Wolanda smelten nu samen tot Bandera Wolanda. De prijs blijft als boven, Mas Abdullah zal de afleveringen met penteekening illustreeren.

Verder is nog medewerking verkregen van Radhen Mas Pandji Såsrå Kårtånå, als spreker op 't Taalcongres te Gent bekend geworden, terwijl in Indië nog als medewerkers toetraden Nawawi galar Soetan Maämoer, onderwijzer aan de Kweekschool te Fort de Kock, Datoe Soetan Maharadja te Padang, Lim Soen Hwat te Siboga en F. J. Marunaja te Koeta Radja.

In 25 plaatsen op Java en de Buitenbezittingen treden thans Europeesche, Chineesche en Inlandsche agenten op en de Bandera Wolanda belooft 't meest gelezen Maleische blad te worden. 't Verschijnt eens in de veertien dagen.

't Blad wordt van af 15 April geschreven in beschaafd, grammaticaal juist Maleisch (geen z. g. Hoog-Maleisch) en Abdul Rivai wil de lezers leeren van 't Maleisch een denktaal te maken.

Ook zullen de lezers opgewekt worden Nederlandsch te leeren spreken en schrijven, of dit te doen leeren door hun kinderen, overtuigd als de redactieleden zijn, dat de kennis van het Nederlandsch de beste waarborg is voor ontwikkeling en trouw aan het Gouvernement.

Als bijzonderheid kunnen we meedeelen, dat reeds 25 Atjehsche jongelui en ook Papoea's van Fak Fak op 't blad geabonneerd zijn. In de Molukken zijn pl. m. 800 abonnés, in de Padangsche Bovenlanden pl. m. 200.

Zoodra er 10000 abonnés zijn zal eene Javaansche Uitgave met Javaansche letterteekens het licht zien.

Het Blad is niet bepaald een *Nieuwsblad*, doch meer een tijdschrift.

Bovenstaande gegevens kregen wij van de redactie van het nieuwe blad en gaarne verleenen wij aan het verspreiden onzen steun. Wij vinden het werkplan der „Bandera Blanda" zoowel op maatschappelijk gebied als uit een nationaal oogpunt uitmuntend en hopen, dat er ook onder onze leden velen zullen zijn, die zich op dit geillustreerd Maleisch tijdschrift zullen abonneeren. R. C.

De Eurasiërs.

Uit een verslag over verschillende Christelijke Werkzaamheden te Batavia door Ds. J. W. Gunning, Directeur van het Ned. Zendingsgenootschap nemen wij het volgende over:

„Wie deze dingen nooit heeft gezien, kan zich „niet dan met moeite een voorstelling vormen „van den toestand, waarin tallooze afstammelingen van Europeanen hier verkeeren. In bam„boe-huisjes, dicht op elkaar en doorsneden van „modderige wegen, wonen ze bijeen. Om hun „Europeesche afkomst achten zij zich te hoog „om door eerlijken arbeid in hun onderhoud te „voorzien, terwijl hun ontwikkeling te weinig „is om hen in staat te stellen door intellectueelen „arbeid het noodige te verdienen. Het onver„mijdelijke gevolg hiervan is, dat allerlei onge„rechtigheid, vooral onzedelijkheid, onder hen „welig voorttiert. Het komt mij voor, dat de „Christelijke gemeente en de Zendingscorporaties „nog veel te weinig dordrongen zijn van de be„teekenis van den arbeid onder deze kinderen „van ons volk. Dat hun aantal in de drie eeuwen „van Holland's overheersching zeer groot is ge„worden behoeft geen betoog en al is de be„schouwing van 't leven in concubinaat in staat „van wijziging, toch is het aantal dergenen, die „zich daaraan overgeven, nog steeds bizonder „groot, zoodat het getal der Eurasiërs gestadig „vermeerdert. Te gelijkertijd gaan zij vooruit in „ontwikkeling en beginnen zij hoe langer hoe „meer het hoofd op te steken. De zoogenaamde „Indische Bond, van welken het nog niet ge„heel duidelijk is, wat hij bedoelt, bestaat uit„sluitend uit menschen van dit gemengde ras; „en wat deze, zoodra zij tot eenige zelfstandig„heid komen, vermogen, is voldoende uit de Philippijnen gebleken".

De beschouwingen in bovenstaand uittreksel geheel latende voor rekening van den steller hebben wij het overgenomen omdat vooral het slot er van stof tot denken geeft.

---

door den Javaan gevreesd, omdat hij groote macht moet bezitten.

Naast de gèdogan zien wij een man, die dakbedekking (wèlit) vlecht.

Tusschen twee lange bamboelatten schuift hij een handvol alang alang (een grassoort) die hij met toefoos (een heel dun reepje bamboe) of met toeloep, touw, dat in een klos of gèbègan is opgerold, te zamen bindt en met de hand plat drukt. Hiermede gaat hij voort, telkens bosje voor bosje, totdat de vereischte lengte is verkregen, waarna de latten worden afgehakt.

Wat nu de bouw van een Javaansch huis (oemak) betreft, die is al heel eenvoudig. Met behulp van eenige stijlen (djèdjèr), latten (reng en oesook), dwarsbamboes (blandar en pèngèrèt) wordt het geraamte in elkaar gezet. Daarop komt het dak of èmpjak met wèlit en woewoong (nok), terwijl twee driehoekige zijstukken (toetoop kéong) het huis voltooien. Een vloer kent de inlander niet; de grond wordt wat opgehoogd en daarna ingestampt, terwijl aan de buitenste stijlen een bamboe wand (gèdek) wordt aangebracht, waarin een opening is gelaten voor de deur. Ook ziet men dikwijls, dat bij rijkere woningen nog buiten den wand, meestal achter of op zij van het huis staketsels zijn geplaats, met gedroogde bamboe takken (tjarang) opgevuld, om aan de dieven het binnen komen te bemoeielijken.

Voor het opzetten van een huis betaalt de eigenaar geen werkloon; men helpt elkander, waarna het werk met een eenvoudig rijstmaal of met koffie en inlandsche koekjes wordt besloten.

Laten wij nu het huis van binnen zien.

Uit de smalle buitengalerij, als men dit zoo noemen mag, stappen wij, na de vergunning der oude vrouw verkregen te hebben, de eigenlijke woning binnen. Deze is door een dwarswand in tweeën verdeeld: de binnengalerij, waar de bewoners huizen en de sèntong of slaapkamer. In het huisvertrek vinden wij de ambén of rustbank, die bedekt is met een mat (kloso) uit pandanbladeren gevlochten. Aan den achterkant is de pawon of keuken. Hier kookt men op een uit steen en klei gevormden haard, waarin gaten zijn gemaakt. In het slaapvertrek treffen wij ook een ambén aan, maar door er een soort bedekking als hemel overheen te plaatsen, is zij tot ledikant (kôbong) ingericht. Tegen den wand is tusschen een kèris en golok of kapmes een spiegeltje (pèngilon) opgehangen. Voorts zien wij op een drievoet (adèk adèk) de tjloepak een soort lamp met katjang olie gevuld, waarin een katoenen pitje is aangebracht.

Achter het huis is een klein erf, waar behalve eenige rozen en balsemienen ook andere planten groeien, zooals de geurige sèréh, de dhilèm (patchoeli) en de ienggoe (wijnruit). Van de dhilèmplant strooit men de bladeren, als insecten werend, tusschen de kleeren.

In een afgesloten hoekje staat het kippenhok, waar een kip rustig op een pètarangan (ben) zit te broeden. Eenige lege doppen van uitgebroede eieren hangen aan een bamboe touwtje boven de kip.

Keeren wij nu terug naar de batikvrouw.... Als wij bij haar thuis zijn, vraagt zij of wij ook hare woning willen zien, die is immers veel mooier en grooter dan van haar buurvrouw....

Bij het binnentreden bemerken wij dit dadelijk. Achter een bamboe omheining staan een paar karkouwen (kèboo) ons snuivend en onrustig aan te zien, doch geen vrees, kwaad zijn de dieren niet, het is slechts angstige verbazing over de ongewone verschijning. Op onze vraag waarom die beesten in huis gestald zijn, wordt ons lachend geantwoord, dat zij hier onder het oog van den meester het veiligst zijn. Voor den Javaan toch is de karbouw de grootste rijkdom; men weet, hoe zij aan die dieren gehecht zijn en hoe goed die verzorgd worden. Van hun kant zijn de karbouwen evenzeer getrouw en vooral zeer gehecht aan hun geleider. Soms ziet men, hoe een jong knaapje (bétjah angon) het dier met zijn stem regeert of door een klein takje bestuurt.

Er zijn zelfs voorbeelden, o. a. door Multatuli beschreven, hoe een buffel zijn meester behoedde voor de klauwen van een tijger en daarbij het leven verloor.

Nemen wij nu het huis op....

De indeeling is bijna dezelfde als van het andere, dat wij zoo zagen, alleen zijn de wanden hier met képang, matten, bekleed; overigens toont alles meer welvaart aan. De deur van de sèntong is evenals de kôbong versierd met uitgeschulpte sitsen strooken van rood, wit en groen katoen. Op een soort schatkist, mooi uitgesneden en met kleine spiegeltjes ingelegd, zijn een zestal pronkkussens als bewijs van rijkdom opgestapeld, terwijl een grootere spiegel aan den wand prijkt. Vlak naast de deur van het slaapvertrek staat op een soort tafeltje een roodgeverfde houten bak (doelang) met gendi of waterkruik en bokor (geel koperen schaal). Ook de haard is netter en grooter, terwijl de keuken goed voorzien is van het noodige kookgereedschap zooals: de dandang, pasoo, kèndil, iroos, ajakan, tjobek met oelèk oelèk en gentong of watervat. Een siwoor of waterschepper van klapperdorp is op een stokje bij de gèntong peplaatst.

„Koboongan" (Afgebrand) zegt de vrouw met haar hand naar een tooneel van verwoesting wijzende, toen wij op het achtererf kwamen...

Geblakerde boomstammen en verkoolde stukken hout liggen overal verspreid en in het midden van die donkere massa groeit een kleine pisang-stam.

Uit een soort bijgeloof bouwt de Javaan op een plaats waar brand is geweest, geen huis meer, maar hij plant de gèdang of pisang. In deze plant ziet hij zijn geluk, de Phoenix, die hem weer voorspoed zal aanbrengen, groeiende op de plek waar hij lief en leed kende te midden van zijn eenvoudig gezin. Bij huwelijks feesten daarentegen wordt de pisang vóór aan den ingang van de woning geplant, als symbool van zegen en voorspoed.

Hoogst voldaan over hetgeen wij zagen, vangen wij den teruchtocht aan, na eerst een frisschen dronk genomen te hebben van het water eener jonge klappernoot (degàn), die het vrouwtje ons vriendelijk aanbood.

En als wij de kampong uit zijn en de gardoe achter ons hebben, sluipt de kamponghond zachtjes al brommende naar de poort, knipoogend naar ons turende, totdat wij uit het gezicht zijn.

Dan vleit hij zijn uitgemergeld lichaam neer in de heete asch van het uitgedoofde wachtvuur, steekt snuivend zijn neus in de hoogte en vervalt daarna in een toestand tusschen sluimeren en waken.

IBOES.

Schuilt er werkelijk gevaar in het meer tot eigen bewustzijn komen van de Indo-Europeanen of zal eene wijze Regeering daarvan partij kunnen trekken om de kansen op het veilig bezit van Oost-Indië voor Nederland te vergrooten en ook op economisch gebied physiek geheel voor het land geeigende krachten ten bate te doen komen van nijverheid en landbouw. De oprichting van den Indischen Bond wordt dan het Moederland en Indië ten zegen.

E. v. Z.

Boekbeschouwingen.

Indië bij de stembus, zoo luidt de titel eener onder den pseudoniem „Blanda" geschreven brochure, die ettelijke maanden geleden door C. Daniels te Amsterdam werd in den handel gebracht, maar die ook op dit oogenblik nog ten volle actuëel is, omdat ze de Nederlandsche kiezers opwekt en aanspoort om bij de aanstaande kamerverkiezingen meer dan ze tot nu toe deden er aan te denken, van welk groot belang het koloniaal bezit steeds was en nog altijd is voor Nederland en niet te vergeten welke dure verplichtingen wij hebben tegenover den Oost-Indischen inlander en vooral tegenover den Javaan, die door ons stelsel van bestuur nog hoe langer hoe meer wordt verarmd, al blijft hem, zooals dit bij herhaling blijkt, economisch ook nu reeds weinig weerstandsvermogen meer over.

„Blanda" is blijkbaar iemand, die Oost-Indië en vooral Java door en door kent, zoowel uit eigen aanschouwing als door studie; wij hebben met de meeste belangstelling zijn boekje gelezen en durven het gerust ter lezing aanbevelen. Wat wij tot nu toe van de voorbereiding der aanstaande verkiezingen hebben gelezen, geeft ons weinig hoop, dat naar de roepstem van den wakkeren strijder voor de belangen der Inlandsche bevolking in het verre oosten zal worden geluisterd en herinneren wij het ons goed, dan is de verschijning der brochure door de Nederlandsche dagbladen ook weinig besproken. Op slechts ééne enkele uitzondering na, gaan de staatkundige partijen door met de koloniën op hun program zoo goed als te verwaarloozen, terwijl de publieke pers zich onthoudt van polemiek, zoodra op krachtige wijze wordt aangetoond, hoezéér wij in onze plichtmatige voogdij tegenover de koloniën te kort schieten en, wat bij sommigen misschien nog zwaarder weegt, welk gevaarlijk spel wij spelen door dit te doen, tegenover ons eigen belang, want nog altijd trekt Nederland indirect uit die koloniën groote voordeelen.

„Oost en West" blijft direct buiten den kiezersstrijd, maar zij zou geen vereeniging zijn, die in het bizonder de koloniale belangen behartigt, wanneer zij niet hare sympathie betuigde aan alle goede pogingen, die gedaan worden om den Indiëer krachtiger vertegenwoordigd te krijgen in de beide Kamers der Staten-Generaal.

Dit is de reden dat wij op nieuw de aandacht vestigen op het geschrift van „Blanda" dat de grondslag kan zijn voor de studie van een degelijk koloniaal program. Wij zouden gaarne zien, dat zijne meestal klemmende argumenten niet met stilzwijgen werden voorbijgegaan maar dat ze door hen die er mee instemmen in ruimeren kring werden verbreid en door andersdenkenden weerlegd.

E. v. Z.

H. C. MORRIS. *The History of Colonization* London 1900, II vols. Een geschiedkundig overzicht vàn de verschillende wijzen van coloniseeren, van af de verste oudheid tot op heden, waarin eigenlijk niet veel nieuws wordt verteld, maar dat lezenswaard is in de hoofdstukken handelend over de Hollandsche koloniën. Het is opvallend, dat in 't algemeen de dwalingen en misvattingen van buitenlanders veelvuldiger zijn wanneer het geldt het „Rijk in Europa" dan met betrekking tot onze koloniën, waar wij zelven werkelijk nu en dan met behartigenswaarde opmerkingen van vreemden ons voordeel kunnen doen. Treffend scheen mij de volgende uitdrukking voorkomende aan het slot der hoofdstukken aan ons koloniaal beleid gewijd: The Dutch for once appreciate the opportunities open to their entreprise, not a single company but rather the entire nation to day regards the colonies as a part of its wealth, the young men consider public employment in these regions an honor..., national patriotism is aroused, something more than the cupidity of financial gain inspires modern sentiment towards the dependencies." Mogen wij ons dit alles zonder blikken of blozen laten aanleunen? Kunnen wij met een gerust geweten die loftuitingen aanvaarden? Laat ons dit voor het volgend geslacht hopen.

Een Koloniaal informatie-bureau.

Een zeer practische instelling is zeker het eenigen tijd geleden te Parijs opgerichte „Office Colonial", dat een onderdeel is van het Fransche Ministerie van Koloniën. Het wordt gehouden in een der localen van de bekende *Galerie d'Orleans* van het Palais Royal en dient om nauwkeurige en officieele inlichtingen te geven omtrent alle zaken van kolonialen aard, die voor het publiek van belang kunnen zijn.

Een van de belangrijkste onderdeelen is de Sectie „Handel" waar ook wel mondelinge inlichtingen worden verstrekt, maar die zich toch hoofdzakelijk bezig houdt met het samenstellen en uitgeven van een maandblad „Feuille de Renseignement", waarvan veertien honderd exemplaren worden rondgezonden hoofdzakelijk aan de nieuwsbladen der Kamers van Koophandel, koloniale vereenigingen en particulieren, die koloniale zaken doen. Men vindt daarin van alles en nog wat, niet alleen handel en nijverheid betreffende, maar ook allerlei, dat tot inlichting kan dienen. Ook emigranten worden al wat over Fransche Koloniën betreft volledig ingelicht.

Gedurende den Tentoonstellingstijd van 1900 heb ik aan het Koloniaal informatie-bureau menig bezoek gebracht en met genot die goede en voor het publiek zoo doelmatige inrichting gezien.

E. v. Z.

Inhoud van Tijdschriften.

De Indische Mercuur van 26 Maart:

Suikerraffineeren op Java.
Een te Réunion verkregen hybride van Liberia- en Arabische koffie.
Wetenschappelijke bemesting van thee.
Plantwijdte.
De suikerindustrie in Spanje.
Nederlandsche en Nederl.-Indische Voorschotbank.
Verslag van het Mijnwezen over het 3e kwartaal 1900.
De Assahan Plantage Maatschappij.
Cultuur-Maatschappij Goenoeng Sarie.
Rotterdam-Serdang-Maatschappij.
Cultuur-Maatschappij Lebak Redjo.
Babat-Djombang Stoomtram-Maatschappij.
Kleine Mededeelingen.
Wekelijksch Overzicht der Suikerindustrie.
Wekelijksch Overzicht van den Koffiehandel.
Mail-Overzicht.
Handels-Overzicht.
Onze Leestafel.
Scheepvaart-berichten.

Artikelen in portefeuille of in bewerking.

De grond voor de theecultuur in Ceylon.
Henri Jamelle. Les cultures coloniales. Plantes industrielles et médicinales.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	12 April	26 April	11.20	's av.
Rotterdam, Lloyd,	5 April	19 April	11.30	's av.
Genua, Nederland,	9 April	23 April	11.30	's av.
Marseille, Lloyd,		16 April	6.30	's av.
Marseille, Fr. dienst,	6 April	20 April	7.30	vm..
Brindisi, Eng. dienst,	12 April	26 April	12.30	mid.
Napels, Duits. dienst,		15 April	12.—	mid

MAIL SURINAME.

Amsterdam, Nederl.,	15 April		11.15	's av.
Southampton, Eng.,	15 April		11.30	's av.

Suppl. verzending daags daarna 6.30 's av.; aansluiting niet altijd verzekerd.

St. Nazaire, Fr.,	8 April	8 Mei	7.45	vm.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek.
Elken Dinsdag en Vrijdag 6.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 15n en den laatsten van elke maand 7.20 's av.
Lissabon den 3n en den 18n van elke maand 3.20 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.

(Teneriffe.)

Liverpool. Elken Maandag 7.20 's av.
Southampton. Elken Vrijdag 7.20 's av.

Abonnement voor niet-leden.

Ondergeteekende verklaart zich te abonneeren op het orgaan „OOST en WEST" à *f* 2.— per jaar.

Naam: *Woonplaats:*

Verzoeke dit biljet na invulling uitteknippen en aan de Uitgevers van dit blad, Haagpoort 4, den Haag te zenden.

ADVERTENTIËN.

Assurantie Maatschappij
tegen **Brand**schade
DE NEDERLANDEN van 1845.
Hoofd-Directie te 's-Gravenhage:
CAREL HENNY, Directeur;
Mr. J. J. HENNY, Adj.-Directeur.
Kantoren: 's-Gravenhage, Kerkplein, hoek Prinsestraat. — Amsterdam, Sophiaplein. — Rotterdam, Zuidblaak 24 (Beursplein). — Breda, Prinsenkade. — Alkmaar, Langestraat. — Nijmegen, Inde-Betouwstraat 8. — Groningen, Akerhof, hoek Akerstraat. — Zutphen, IJselkade.
Kapitaal . . . . . f 4,000,000.00
Verzekering tegen **BRAND-** en **INBRAAK**schade tegen vaste en zeer billijke Premiën, zonder Inleggelden of Nabetalingen.
Vertegenwoordigd o. a. in alle hoofdplaatsen van Nederlandsch Oost-Indië en te Paramaribo.

A. S. VAN ECK,
43 KORTE POTEN,
Den Haag.
Waterleidingslangen.
Gas-Gloeiartikelen.
SMEDERIJ. GASFITTERIJ.

NIJMEGEN.
Door vertrek naar elders, tegen Mei of later, op een der mooiste standen te huur, een huis bevattende negen, zoowel groote als kleinere **Kamers**, **Bad-** en **Dienstbodenkamer, voor-** en **achtertuin**, zeer soliede gebouwd. Huurprijs f 525.—. Brieven onder letter K bureau van dit blad.

Gebr. TEN HOUTEN,
UTRECHT, DEN HAAG.
Compleete Meubeleering.
SPECIALITEIT IN
Slaapkamer-Artikelen.
Soliede bewerking. Zeer billijke prijzen.

VLAMINGSTRAAT 51, Den Haag,
1e huis van af de Schoolstraat.
Wegens Opheffing worden alle voorradige Goederen beneden inkoopsprijs
OPGERUIMD.
Manchetten, Dassen, Fronts etc.
De uitverkoop duurt slechts eenige weken.
ZIE ETALAGE EN PRIJZEN.
Boorden van 35 voor 23 ct. pr. LINNEN.

JOH. H. HOPMAN,
MAGAZIJN ter MEUBELEERING
3 PRINSESTRAAT 3, Den Haag
over het Postkantoor.
COMPLETE MEUBELEERING van huizen en enkele vertrekken.
Modern en in stijle.
Eenvoudig en rijk bewerkt. Doch solide.

Magazijn HET ANKER,
Veenestraat 49, Den Haag.
Specialiteit Witte Goederen.
UITRUSTINGEN, UITZETTEN.

Meubelfabriek, Behangerij, Stoffeerderij, Beddenmakerij,
Gebr. ROOS,
Roggestraat 4 en 12, Arnhem,
Intercom. Telefoon 242.
Speciale inrichting voor geheele meubileering van Huizen en Villa's.
Extra gunstige voorwaarden voor verhuring van Gemeubileerde Villa's en Woonhuizen.
Begrooting en Prijscourant Kosteloos.
Franco verzending door geheel Nederland.
Enorme Keuze. Soliede Bediening. Goedkoope Prijzen.

ERNEST CASSUTO
Tandarts,
PIETER BOTHSTRAAT No. 1,
BEZUIDENHOUT,
Den Haag.
SPREEKUUR dagelijks van **1** tot **5**.

Tollensstraat 70,
DEN HAAG.
Costumes. . . f 5.— en hooger.
Costuumrokken - 2.50
Ochtendjaponnen - 1.50 » - 2.—.

Een **Dames-Costuumwerkster** beveelt zich aan voor het les geven van **Maatknippen** en **Naaien** van **eigen Costuums** enz.
Adres **Tollensstraat 70**, Den Haag.

WITTEN.
Indien men **vlug, goed** en **netjes** gewit wil hebben, zonder dat 't afgeeft, vervoege men zich bij
J. VAN GANGELEN en Co.
Hemsterhuisstraat 88 d, Den Haag.

HERM. MEELKER,
Importeur van Havana Sigaren,
levert Sigaren van UITSTEKENDE KWALITEIT tegen CONCURREERENDE PRIJZEN.
200 stuks franco door geheel Nederland.
Sumatrastraat 1 c, Den Haag.

INFORMATIE BUREAU
VOOR
Binnen- en Buitenlandsche Pensions.
Aanbevelenswaardige adressen van **Pensions** in de voornaamste plaatsen in Europa. Zeer aanbevolen voor familles die minstens een week op de een of andere plaats wenschen te verblijven en liever niet hun intrek nemen in de veel duurdere en meestal ongezellige Hotels.
J. P. KOCH & Co.,
125, LAAN van MEERDERVOORT, 's-Gravenhage.

C. J. v. d. MEER,
Waldeck-Pyrmontkade 11, 11a, 13,
DEN HAAG.
HANDEL
in Wijnen, Binnen- en Buitenlandsche Bieren, Minerale en Medicinale Bronwateren en Gedistilleerd.
SPECIALITEIT
in Bordeaux-, Bourgogne-, Port-, Rijn- en Moezelwijnen.
Champagne en Cognac.

Ondergeteekende ......
*wensch*t *Donateur-trice / Lid* *te worden van de Vereeniging „Oost en West" tegen betaling eener jaarlijksche contributie van f* ...... *of door eene gift in eens van f* ......

Handteekening en volledig duidelijk adres.

NB. Doorslaan wat men niet wil.

Coöperatieve Vereeniging „DE WEKKER"
Huisarbeid en Reformkleeding
Zeestraat 31, Den Haag.
Groote Collectie poreuse stoffen als:
Dr. Lahman's, Dr. Schonherr's, Cellulor, Eureka, Mohr's Korell gewebe e. a.
Zend franco Modellen, Stalen en Geïll. Prijscouranten, neemt alle soorten van naaiwerk aan.

Stookt de Prima Engelsche Antraciet van
C. AANDEWIEL,
Hofleverancier.
Kantoor SUMATRASTRAAT 145, DEN HAAG.
TELEFOONNUMMER 1014.
Zij wordt geleverd Steen- en Gruisvrij.
Is in het gebruik de goedkoopste.
Geeft veel hitte. Brandt zeer lang.
Prijs per H.L.
f 2.30.

Bij ALBRECHT en Co. te Batavia, verschijnt om de veertien dagen de
Bandera Wolanda
Geïllusteerd tijdschrift voor Inboorlingen en Amboineezen.
Abonnementsprijs voor Indië f 1.50 per jaar.
„ „ Holland f 2.50 „ „
Oplaag reeds meer dan 7000 ex.
Hoofdcorrespondent: **CLOCKENER BROUSSON**, 1ste Luit. 6de Regt Infie te Breda.

GRAND CHOIX **d'APPAREILS** POUR LA
PHOTOGRAPHIE
pour amateurs et accessoires pour la **PHOTOGRAPHIE.**
S. BOSMAN, Opticien et Graveur,
(Diplomé à divers Expositions).
HOOGSTRAAT 8, LA HAYE.
Unique Dépôt de VERRES ISOMÉTROPES pour LUNETTES et PINCENEZ.

Haagsche Assurantie-Compagnie
voor Brand enz. van 1805.
te 'sGravenhage.
Kantoor **Z. O. Buitensingel 245** b/h. Bezuidenh.
Directeuren:
W. F. MASTENBROEK en C. W. VERSTEGE.
Commissarissen:
Mr. W. K. F. P. Graaf van BYLANDT.
Mr. J. G. GLEICHMAN.
A. J. H. VAN KAPPEN.

Passagiersvaart Neêrl.-Indië.
Voor UITRUSTINGEN vervoege men zich aan het
Eng. Heeren Mode-Magazijn
VAN
H. F. JURRITSMA,
Hofleverancier,
te UTRECHT.
Grootste inrichting op dit gebied te Utrecht.
Attesten ter inzage.
Prijscourant op aanvraag.

Administratie-Kantoor „Insulinde".
Volgestort Kapitaal f 100.000.—
Prinsengracht 1087, Amsterdam.

Belast zich met: Het Administreeren en in bewaring nemen van fondsen en andere geldswaardige papieren. Het administreeren van alle roerende en onroerende goederen. Het koopen en verkoopen van Effecten en het uitvoeren van alle Beurszaken. Het geven van rentevergoeding in Rekening-Courant. Het nemen van gelden à deposito en het nemen en geven van gelden op prolongatie. Het wisselen van vreemd bankpapier en muntspeciën. Het verzilveren van coupons. Het syndicateeren en emitteeren van solide Maatschappijen.

Telegram-Adres: INSULA. *De Directie,*
A. C. ENGELBERTS. J. SCHEUER.
Correspondent voor 's-Gravenhage:
K. J. THOMAS, K. Emmakade 99.

Stoomvaart-Maatschappij „Nederland".
MAILDIENST tusschen Amsterdam en Nederl.-Indië.
(VIA GENUA).
Naar Padang, Batavia, Cheribon, Samarang en Soerabaya
en in doorvracht naar alle andere plaatsen in den Ned. Ind. Archipel, die door de Stoomschepen der Kon. Paketvaart-Maatschappij worden bediend.
SS. **Prins Hendrik,** Kapt. S. TURFBOER, **13 April.**
Laadt ook voor PANAROEKAN direct.
SS. **Koning Willem II.** Kapt. C. A. BAKKER, **27 April.**

EXTRA AFVAARTEN.
SS. **Soembawa,** Kapt. S. FENENGA, **6 April.**
Laadt ook voor TAGAL direct.
SS. **Timor,** Kapt. E. J. CARST, **4 Mei.**

Adres voor **LADING** en **PAKETTEN:**
Te Amsterdam: VRACHTBUREAU STOOMVAART-MAATSCHAPPIJ „NEDERLAND" (Handelskade).
Te Rotterdam: KUYPER, VAN DAM & SMEER voor s.s. **Prins Hendrik** en **Timor,** HUDIG & BLOKHUYZEN voor ss. **Koning Willem II** en **Soembawa.**
Adres voor **passage:** Afdeeling **Passagiersdienst,** Prins Hendrikkade 160, te *Amsterdam* en bij hare Agenten te *'s Hage,* CRANS & Co., Celebesstraat 40.

Gaat nergens anders dan bij **Toko Padang** dan koopt U de goedkoopste artikelen voor de **Rijsttafel.**
Aanbevelend, ***J. Vleeschdrager,***
ZOUTMANSTRAAT 16a, DEN HAAG.
Bestellingen buiten de stad worden zoo spoedig mogelijk franco geleverd.
EMBALAGE VRIJ.

L. LANGE,
23 Wagenstraat, 's-Gravenhage,
TELEPHOON No. 659.
Sigaren in alle soorten en prijzen.
Doelmatige verpakking voor de tropen.
Specialiteit voor Export.

HAAGSCHE MUZIEKHANDEL HOFSPUI No 97. ENDERLE en OOSTERVEEN HOFSPUI No 97.

MAGAZIJN van
Tapijten, Linoleum, Meubelstoffen en Vitrage.
Groote keuze.
Concurreerende prijzen.
Binnen- en Buitenlandsche Verhuizingen.
J. JANSEN.
DEN HAAG,
Kepplerstraat 115
bij de Regentesselaan.
Behangerij, Stoffeerderij en Beddenmakerij.
COMPLEETE AMEUBILEERING.
Voor contante betaling 5 pCt. korting.
Bericht de ontvangst der nieuwe VOORJAARS COLLECTIËN.

J. L. KROEZE & Co.
Agenten in Assurantiën enz.

Sluiten Verzekeringen: op het **Leven,** tegen **Invaliditeit** en **Ongelukken,** tegen **Brand, Inbraak** enz.
Transport- en Glas-verzekeringen.
Bezorgen: **Hypotheken** op huizen en landerijen, **Verband** op schepen en **Voorschotten.**
Kantoor: SPUISTRAAT 68,
's-GRAVENHAGE.

G. KERNER & Co,

PRIJSCOURANT GRATIS en FRANCO.

Gemeub. Apartementen
Lange Voorhout No. 30.
Den Haag.
H. J. TEN HAGHUIS.

AU BON MARCHÉ - MODES.
Dames- en Kinderhoeden,
Voiles, Tulle, Linten, Bloemen, Veeren.
Wagenstraat 58, Den Haag.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.
Hofleveranciers.

Nederlandsche Fabriek van **Borduur-** en **Passementwerken, Galonweverij** à Jacquard, **Photografiën** en **Teekeningen** van Vaandels. **Maconieke Artikelen** enz. worden franco ter inzage gezonden.
Zilveren Medaille Wereldtentoonstelling
PARIJS 1900.

J. H. v. Horssen,
KLEEDERMAKER,
Luthersche Burgwal 19, Den Haag.

Steeds voorradig een nieuwe sorteering **Nouveauté's stoffen** waarvan de goederen tegen de navolgende prijzen geleverd worden:

Gekleed costuum	van	af	f 34	tot	f 56
Jaquet	„	„	„	28	„	46
Veston	„	„	„	22	„	42
Demi-Saisons		„	„	16	„	30
WinterJassen		„	„	20	„	56

Goed passende coupe en solide bewerking.

„Rotterdamsche Lloyd"
14daagsche Maildienst op Nederlandsch-Indië, via MARSEILLE.
Naar Padang, Batavia, Samarang en **Soerabaja** en in doorvracht naar alle andere plaatsen in den Ned.-Ind. Archipel, die door de Stoomschepen der Kon. Paketvaart-Maatschappij worden bediend.
Eerstvolgende afvaarten van Rotterdam:
6 April, Stoomschip **„SALAK",** Kapt. J. SHARP.
20 April, Stoomschip **„LAWOE",** Kapt. N. GUTHRIE.
De „Salak" laadt direct voor Cheribon.
EXTRA AFVAART:
Direct naar PADANG, JAVA's NOORDKUST en TJILATJAP } **16 April** SS. **„Solo",** Kapt. W. ENGELSMAN.
Direct naar ATJEH, PADANG en JAVA } **10 Mei** SS. **„Bogor",** Kapt. A. L. HARKEN.
De Agenten, **Ruys & Co.,** *Rotterdam* en *Amsterdam.*
Courier dit Dubekart & Co., *'s-Hage,* Anna Paulownastraat 1*d.*

Gebr. TEN HOUTEN
Den Haag. Lange Houtstraat 4. Teleph. No. 926. Utrecht.
Slaapkamer-Ameublementen.
ENGELSCHE LEDIKANTEN.
BEDDEN, DEKENS, MATRASSEN enz.
GEGARNEERDE WIEGEN en KINDER LEDIKANTEN.
Ledikanten voor Indië.
Behangerij. Stoffeerderij.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-Gravenhage.
Bij de 3de Commissie **Bureau Heerengracht 4,** zijn van ***10—12*** en van ***2—4*** uur, *ook per brief,* inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Een gewezen Boekhouder tevens Hofmeester in een Bataviasch hotel.

Een geschikt persoon voor Copieerwerk die vreemde talen verstaat.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Een gewezen Ambtenaar, vroeger onderofficier der genie, liefst geen zittend werk.

Een Artiest, die zich voor het geven van teeken- en schilderles aanbeveelt ook naar de natuur.

Jonge Dame voor Juffrouw van Gezelschap.

Een Jonge Dame, die als Kinderjuffrouw of voor gezelschap mee naar O.I-. wil.

Jonge Dame ter waarneming van het huishouden en het oppassen van kinderen.

Een gewezen Koetsier en echtgenoote, die huisbewaarders willen worden.

Een bekwame linnennaaister.

Een door de Muziekschool gediplomeerde Jonge Dame die zanglessen geeft.

Een beschaafde Dame op leeftijd die Engelsche en Fransche conversatieles geeft.

Jonge Dame, thans op een Fröbelschool geëmployeerd, voor lessen aan kinderen in O.-I. Heeft kennis van muziek.

Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.